

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพรรณนาเชิงเปรียบเทียบ (comparative descriptive research) เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวหลังเกษียณรายด้านและระดับการปรับตัวโดยรวม รวมทั้งเปรียบเทียบการปรับตัวของบุคลากรสายอาจารย์ที่มีระยะเวลาหลังเกษียณต่างกัน

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาในกลุ่มบุคลากรสายอาจารย์ที่เคยปฏิบัติงานและเกษียณจากสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536-2541 จำนวน 193 คน ในจำนวนนี้มีผู้อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ 150 คน และได้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 80 โดยมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เป็นผู้ที่มีการรับรู้ปกติ ซึ่งสามารถประเมินได้จากแบบทดสอบสมรรถภาพสมองของชมรมประสาทวิทยาแห่งประเทศไทย โดยจะต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน (กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง, 2536)
3. เป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถามและแบบบันทึกการตรวจร่างกายร่วมกับการสังเกตแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา ลักษณะครอบครัว สถานภาพในครอบครัว รายได้ ที่มาของรายได้ ระดับตำแหน่งหน้าที่การงานก่อนเกษียณ และระยะเวลาภายหลังเกษียณ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปรับตัวของผู้เกษียณทางด้านสตรีวิทยา ด้านอัคมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่และด้านการพึ่งพาระหว่างกันของจิติมาน แก้วขาว (2539) แบ่งเป็น 2 หมวด คือ

หมวดที่ 1 แบบประเมินการปรับตัวของผู้เกษียณด้านสตรีวิทยา โดยการตรวจร่างกายร่วมกับการสังเกตทั้ง 9 ระบบ มีจำนวน 14 ข้อ ข้อมูลที่ได้จะแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับค่าปกติตามการเปลี่ยนแปลงปกติของผู้สูงอายุ ถ้ามีค่าปกติจัดเป็นการปรับตัวที่เหมาะสม โดยมีคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน หากมีความผิดปกติจากการเปลี่ยนแปลงตามปกติของผู้สูงอายุจัดเป็นการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม โดยมีคะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

หมวดที่ 2 แบบสอบถามการปรับตัวของผู้เกษียณจำนวน 64 ข้อ แบ่งเป็นการปรับตัวทางด้านสตรีวิทยา 24 ข้อ ด้านอัคมโนทัศน์ 20 ข้อ ด้านบทบาทหน้าที่ 12 ข้อ และด้านการพึ่งพาอาศัย 8 ข้อ โดยแบบสอบถามนี้แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ใช่ หรือ ไม่ใช่ คำถามจะมีทั้งด้านบวก และด้านลบ คำถามทางด้านบวก คำตอบ ใช่ มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ไม่ใช่ มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน ส่วนคำถามทางด้านลบคำตอบ ใช่ มีค่าเท่ากับ 0 คะแนน ไม่ใช่ มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน (จิติมาน แก้วขาว, 2539) โดยมีเกณฑ์การแบ่งคะแนนดังนี้

การปรับตัวโดยรวม

นำคะแนนการปรับตัวทั้ง 2 หมวดมารวมกันมีคะแนนเต็ม 78 คะแนน และแบ่งระดับคะแนนโดยใช้ คะแนนสูงสุด ลบด้วย คะแนนต่ำสุดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดช่วงคะแนนไว้ 3 ช่วงดังนี้

คะแนน 43.00 - 54.67	หมายถึง	การปรับตัวอยู่ในระดับต่ำ
คะแนน 54.68 - 66.33	หมายถึง	การปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 66.34 - 78.00	หมายถึง	การปรับตัวอยู่ในระดับสูง

การปรับตัวรายด้าน

ในด้านสตรีวิทยามีคะแนนเต็ม 38 คะแนน ด้านอัคมโนทัศน์มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน ด้านบทบาทหน้าที่มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน ด้านการพึ่งพาระหว่างกันมีคะแนนเต็ม 8 คะแนน แบ่งระดับการให้คะแนนเป็น 2 ระดับ ตามทฤษฎีการปรับตัวของรอยและนำมาแบ่งช่วงคะแนนตามหลักทางสถิติ โดยใช้ค่ากึ่งกลางของคะแนนเต็มดังนี้ (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2535)

- 1) คะแนนน้อยกว่า 50 เปอร์เซนต์ หมายถึง การปรับตัวไม่เหมาะสม
- 2) คะแนนเท่ากับหรือมากกว่า 50 เปอร์เซนต์ หมายถึง การปรับตัวเหมาะสม

2. เครื่องมือวัดทางด้านสตรีวิทยา ซึ่งประกอบไปด้วย เครื่องวัดความดันโลหิต หูฟัง (stethoscope) เทอร์โมมิเตอร์ สายวัด เครื่องชั่งน้ำหนัก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงของเครื่องมือ

เนื่องจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแบบสอบถามที่รู้ดีมาน แก้วขาว (2539) สร้างขึ้นและได้นำไปหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงไม่ได้นำแบบสอบถามไปหาความตรงของเครื่องมืออีก ส่วนเครื่องมือวัดทางด้านสรีรวิทยานำไปหาความตรงโดยนำไปตรวจสอบและปรับค่าให้ตรงตามมาตรฐานได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิต หูฟังเทอร์โมมิเตอร์ สายวัด นำไปหาความตรงที่ภาควิชาสรีรวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับเครื่องชั่งน้ำหนัก นำไปหาความตรงที่ร้านจำหน่ายเครื่องชั่งมาตรฐานโดยเฉพาะและมีการตรวจทานมาตรฐานก่อนการนำไปใช้ทุกครั้ง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองกับผู้สูงอายุหลังเกษียณซึ่งเป็นผู้เกษียณในกลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 ราย โดยนำแบบประเมินด้านการปรับตัวของผู้สูงอายุด้านสรีรวิทยาไปหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต (interrater reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 1 จึงนำมาใช้ ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการปรับตัวคำนวณโดยใช้สูตรของ กูเดอร์ริชาร์ดสัน-21 (Kuder-Richardson:KR-21) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 จึงนำมาใช้ ส่วนเครื่องมือวัดทางด้านสรีรวิทยาไม่จำเป็นต้องนำมาหาความเที่ยงอีก เพราะเมื่อมีความตรงแล้วย่อมจะมีความเที่ยงด้วย (เพชรน้อยสิงห์ช่างชัย, 2535) แต่ทั้งนี้ได้มีการหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยและมีการปรับและตรวจสอบเครื่องมือทุกครั้งก่อนการใช้งาน

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

การเตรียมผู้ช่วยวิจัย

มีขั้นตอนดังนี้ คือ

1. อธิบายความเป็นมาวัตถุประสงค์และขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลตามคู่มือการใช้แบบประเมินการปรับตัวด้านสรีรวิทยาโดยการสังเกตและการตรวจร่างกาย

2. ผู้วิจัยหาวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแก่ผู้ช่วยวิจัย นับตั้งแต่การแนะนำตัว การอธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษา การขอความร่วมมือในการตรวจร่างกาย การตอบแบบสอบถาม และการตรวจร่างกายร่วมกับการสังเกต

3. ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นในการใช้แบบประเมินและการตรวจร่างกาย ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยวิจัยโดยการให้ผู้ช่วยวิจัยทดลองตรวจร่างกายและใช้แบบประเมินกับผู้สูงอายุพร้อมผู้วิจัย จากนั้นนำแบบประเมินมาตรวจสอบคำตอบ หากมีข้อมูลใดไม่ตรงกันอธิบายเพื่อทำความเข้าใจ และนำไปประเมินกับกลุ่มตัวอย่างรายใหม่และตรวจคำตอบจนกว่าจะตรงกันหมดทุกข้อ จึงให้ผู้ช่วยวิจัยเริ่มดำเนินการรวบรวมข้อมูลได้

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการตรวจร่างกายร่วมกับการสังเกต การซักถามและการใช้แบบสอบถามพร้อมกับผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 ท่านซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพ มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากคณะกรรมการจริยธรรมโรงพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งขอรายชื่อและที่อยู่ที่พักซึ่งสามารถติดต่อได้ถึงผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตภาคพายัพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วิทยาลัยพลศึกษา อธิการบดีมหาวิทยาลัยพายัพ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. ผู้วิจัยคัดเลือกผู้สูงอายุที่เกษียณในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 6 แห่ง ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความร่วมมือในการทำวิจัย

4. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการโดยยึดหลักพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างคือ ชี้แจงต่อผู้สูงอายุว่ามีสิทธิตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดผลเสียหายและนำ

ประโยชน์ไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น เมื่อผู้สูงอายุยินดีเข้าร่วมในการวิจัยจึงประเมินการรับรู้จากแบบทดสอบสมรรถภาพสมอง ถ้าหากการรับรู้ปกติก็ดำเนินการตรวจร่างกายและตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. วิเคราะห์การปรับตัวโดยรวม และแต่ละด้าน โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม (One Way ANOVA)